

LÄRARENS HANDBOK

SKOLANS HÅLLBARHETSARBETE – HÅLLBARHETSSPORRARNA

Mål: Eleverna får lära sig om hållbarhetsaspekterna i sin skola, hur en skola som följer principen om hållbar utveckling agerar, och vad de kan göra för att främja dessa frågor i sin skola. De får en inblick i skolans plan för hållbar utveckling och hur den genomförs i praktiken.

INNEHÅLL

1. Frågepromenad i skolan

- Planera frågepromenaden på skolområdet
- Elevernas uppgifter
 - 1.1 Frågepromenad i skolan
 - 1.2 Sammanfatta tankarna och idéerna eller att välj ett fördjupande tema

2. Bjud in en gäst på skolbesök

- Förberedelser inför besöket
- Elevernas förhandsuppgifter
 - 2.1 Förberedning av frågor
 - 2.2 Skriv en inbjudan
- Besök av bildningsdirektörens (eller annan tjänsteinnehavare)
 - 2.3 uppgifter under besöket

3. Slutresultat och avslutande träff

LÄRARENS FÖRBEREDELSE INNAN PROJEKTET INLEDS

- Bekanta dig med stigens gång och materialen och fundera på hur du vill anpassa modellen verksamhetsmodellen så att den passar just din klass. Du kan genomföra hela banan eller välja ut delar att genomföra. Du kan genomföra hela stigen så som den är presenterad här eller välja ut delar att genomföra.
- Planera en frågepromenad med kontroller baserat på
- Bjud in bildningsdirektören eller någon annan tjänsteinnehavare till skolan; även rektorn kan höra till de inbjudna gästerna
- Förbered dig på att gå igenom med eleverna vad hållbarhetsarbete och påverkan innebär.

1. FRÅGEPROMENAD I SKOLAN

Syftet med frågepromenaden är att få eleverna att fundera på vad hållbar utveckling betyder helt konkret genom att låta dem studera olika teman i skolmiljön.

Innan frågepromenaden genomförs ska läraren under en lektion gå igenom vad hållbarhetsarbetet går ut på och hur det i praktiken syns i skolan. Eleverna ska få en bild av vad påverkan och skolans hållbarhetsarbete innebär i praktiken. Frågepromenaden kan genomföras som en gemensam temadag för hela skolan eller med enskilda klasser.

Frågorna på uppgiftskorten för promenaden har planerats så att eleverna självständigt kan orientera sig från kontroll till kontroll. Om möjligt är det ändå till fördel att läraren promenerar tillsammans med eleverna, eller att det vid varje kontroll finns en vuxen person som kan facilitera diskussionen och elevernas resonemang. Det är också bra om den fastighetsskötare som ansvarar för skolfastigheten kan vara med och svara på frågorna.

Planera frågepromenaden på skolområdet

Välj kontrollerna från temana nedan och fundera ut vilka platser på skolområdet som stopplatser.

- Nedan följer en förteckning över åtta olika teman med förslag till stopplatser. Välj så många platser som lämpar sig för frågepromenaden i er skola.
- Temana är riktgivande, och det viktigaste är att eleverna får chansen att ta upp frågor som de funderar på.

Skriv ut en karta över skolområdet.

- Om det inte finns någon färdig karta kan man också ta en skärmdump av en flygbild över området från Google Maps eller Lantmäteriverkets karttjänst (karttapaikka.fi).
- När du har tagit en skärmdump av en luft- eller satellitbild kan du enkelt lägga till markeringar, till exempel prickar, genom att använda program som Google Slides eller Powerpoint.

Tema 1: Hållbar rörlighet

stopplats: cykelparkeringen

Tema 2: Biologisk mångfald

stopplats: skolgården

Tema 3: Skolgården och trivsamt

stopplats: elevernas favoritplats på skolgården

Tema 4: Mat

stopplats: skolans matsal

Tema 5: Energi

stopplats: till exempel vid värmeelement, belysningsanordningar eller fönster, en eventuell skärm som visar energiförbrukningen eller solpaneler; i bästa fall får eleverna studera skolans värmedistributionscentral

Tema 6: Vatten

stopplats: Toaletterummen

Tema 7: Återvinning och avfallshantering

stopplats: sorteringsstation inomhus eller sopstation utomhus

Tema 8: Påverkan i skolan:

stopplats: lärarrummet eller rektorns rum

Projektstart och bekantning av temorna i frågepromenaden

Presentera projektet och dess förlopp för eleverna. Gå igenom vad hållbarhetsarbete innebär och hur det kan synas i skolan.

- Berätta att nästa steg är att genomföra en frågepromenad på skolområdet, där man reflekterar över hållbarhetsfrågor i den egna skolan.
- Gå igenom vilka teman som kommer att behandlas under frågepromenaden genom att bekanta er med uppgiftslapparna.
- Förklara också att tankar och idéer som kommer upp under frågepromenaden kommer att sammanställas och presenteras för en besökare som kommer till skolan i nästa fas av projektet.

ELEVERNAS UPPGIFTER

1.1. Frågepromenad i skolan

Dela in eleverna i små grupper och kontrollera att det i varje grupp finns personer som ansvarar för följande:

Uppgift 1: kartan

Uppgift 2: uppgiftslapparna

Uppgift 3: dokumenteringen av frågepromenaden, fotografering (fotografierna kan användas i skolans sociala medier och på den avslutande träffen)

Alla ska fylla i en egen observationslista

Eleverna besöker kontrollerna antingen självständigt eller med lärarens ledning och fyller i uppgiftskorten under frågepromenaden. Målet är att eleverna ska reflektera över egna förslag och önskemål för skolans utveckling vid varje kontroll.

1.2. Sammanfatta tankarna och idéerna eller välj ett fördjupande tema

Efter Frågepromenaden sammanställs elevernas tankar och idéer för att utveckla skolan. Alternativt kan man välja ett tema att fördjupa sig i och fundera på hur man kan främja detta tema i skolan. Tankarna och idéerna kommer att presenteras för en besökare som kommer till skolan i nästa fas av projektet.

Exempel på genomförande:

För att sammanställa tankar och idéer används skolans grundplan och en karta över skolgården. Uppgiften utförs i mindre grupper, och varje grupp får en kopia av grundplanen och kartan (antingen i pappersformat eller elektroniskt). En enkel karta kan också ritas för hand, så länge den är tillräckligt stor (minst A3-storlek).

Under uppgiften återkallar man de saker som diskuterades under frågepromenaden. Uppgifterna och anteckningarna från frågepromenaden kan användas som hjälp vid planeringen. Eleverna instrueras att markera platser på kartan där de önskar förbättringar (t.ex. fler sophinkar/sorteringsstationer, bättre cykelparkering, mer grönområden etc.). De olika gruppernas planer kan sedan kombineras för att skapa en gemensam plan.

FILER SOM SKA LADDAS NED

Barn och unga som sporrare av hållbarhetsarbete -materialsidan innehåller följande material som kan skrivas ut:

- Uppgiftskorten för frågepromenaden (lågstadiet)
- Uppgiftskorten för frågepromenaden (högstadiet)
- Observationskort

2. BJUD IN EN GÄST PÅ SKOLBESÖK

Den andra träffen går ut på att bildningsdirektören eller någon annan lämplig tjänsteinnehavare besöker skolan. En passande besökare kan till exempel vara bildningsdirektören eller rektorn som kan berätta. Rektorn kan berätta om sitt arbete och beslutsfattandet i skolan och svara på frågor som barnen grubblar över. Om man har valt att fördjupa sig i något ämne så kan en passande besökare vara någon annan som kan berätta mer om ämnet. Målet är att eleverna får en chans att berätta sina idéer och ge konkreta förslag om skolans hållbarhetsarbete.

Eleverna presenterar också de tankar, idéer eller konkreta förslag som framkommit under frågepromenaden för besökaren under mötet. Mötets mål är att eleverna med låg tröskel får ställa frågor och dela sina tankar samt konkreta förslag relaterade till skolans hållbarhetsarbete.

Tillsammans formulerar eleverna och läraren en inbjudan som läraren skickar till bildningsdirektören (eller annan besökare),

Träffens innehåll:

- Bildningsdirektören berättar om sitt arbete och skolans plan för hållbar utveckling (om det finns en sådan) eller hållbarhetsarbete. Han eller hon har i inbjudan blivit ombedd att göra detta.
- Eleverna och bildningsdirektören diskuterar om beslutsfattandet och hållbarhetsarbetet i skolan utifrån de frågor som eleverna har sammanställt på förhand.
- Eleverna presenterar sin gemensamma plan med idéer och förbättringsförslag gällande skolområdet för bildningsdirektören/rektorn och begär kommentarer om planen

ELEVERNAS FÖRHANDSUPPGIFTER

2.1 Förberedning av frågor

Frågorna planeras på förhand inför träffen. Nedan följer några exempelfrågor till bildningsdirektören som läraren kan utnyttja i uppdraget:

- Vad arbetar du med? Hur ser en vanlig arbetsdag ut för dig?
- Hur fungerar beslutsfattandet i skolan? Vem är det som fattar beslut om saker och ting?
- Vilka mål för hållbar utveckling har skolan? Hur eller av vem har de fastställts?
- Hur har man i skolan fäst vikt vid energiförbrukningsfrågor, t.ex. belysning, uppvärmning och hur man kan spara el?
- Hur har skolans återvinningsfrågor och avfallshantering ordnats?
- Tar man i skolan hänsyn till den omgivande naturen på något sätt?
- Satsar skolan på att främja naturvården?
- Vilka framtidsplaner har skolan med avseende på hållbar utveckling? När och hur genomförs de?
- Hur anser bildningsdirektören att eleverna själva kan påverka skolans hållbarhetsarbete?

2.2 Skriv en inbjudan

Skriv en inbjudan som läraren kan skicka till bildningsdirektören. Utnyttja den färdiga mallen för inbjudan och bearbeta innehållet så att det passar er skola.

BESÖK AV BILDNINGSDIREKTÖRENS (ELLER ANNAN TJÄNSTEINNEHAVARE)

2.3 Uppgifter under besöket

Först genomförs en presentationsrunda där alla deltagare presenterar sina namn och en sak de gillar eller ogillar. Besökaren berättar också lite mer om sig själv. Efter presentationsrundan berättar bildningsdirektören om skolans plan för hållbar utveckling. Eleverna och bildningsdirektören diskuterar om skolans beslutsfattning och arbetet med hållbar utveckling baserat på de förberedda frågorna från eleverna. Diskussionen kan också omfatta nya frågor som eleverna kommer på under samtalet. Eleverna presenterar sina tankar, idéer och förbättringsförslag för besökaren. Feedback om planen efterfrågas.

eleverna kan delas upp i mindre grupper, där varje grupp har några frågor att ställa. I gruppen kan följande ansvariga roller finnas:

- **Uppgift 1:** Ställa frågor
- **Uppgift 2:** Ta anteckningar och dokumentera svar
- **Uppgift 3:** Dokumentera besöket genom fotografering
- **Uppgift 4:** Spela in diskussionen

FILER SOM SKA LADDAS NER

Barn och unga som sporrare av hållbarhetsarbete -materialsidan innehåller följande material som kan skrivas ut:

- Modellbrev för inbjudan

3. SLUTRESULTAT OCH AVSLUTANDE TRÄFF

Slutresultatet kan vara en gemensam avslutande träff eller någon konkret förbättring. Eleverna deltar i planeringen av slutresultatet eller träffen.

Utifrån de tidigare uppgifterna kan man välja en eller flera konkreta förbättringsobjekt. Eleverna kan rösta om vilka objekt som ska väljas.

På den avslutande träffen kan eleverna presentera slutresultatet av projektet för bildningsdirektören, de andra skoleleverna och olika samarbetspartner (till exempel föräldrar eller föreningar – barnen kan också själva föreslå vem som borde få höra om reformen).

Slutresultatet kan variera från en skola till en annan, t.ex. ett initiativ, en pjäs, en poster, ett bildspel, en utställning eller en vision om framtidens skola. Det kan planeras helt fritt utgående från tipsvandringen och den plan för en hållbar skola som eleverna sammanställt. En konkret förbättring i skolan utifrån gruppens idéer och önskemål kan vara till exempel att skaffa odlingslådor till skolan, förbättra cykelparkeringen eller driva en kampanj mot matsvinn eller för vegetarisk mat.

SOM SLUTRESULTAT KAN LÄRAREN FÖRESLÅ NÅGOT AV TILL EXEMPEL FÖLJANDE ALTERNATIV:

- Affischmallar som barnen själva kan rita innehållet på; till exempel en kampanj för att minska matsvinnet
- Idéer till vegetariska rätter samlas in från hela skolan och omsätts i praktiken i samarbete med matjänsterna; information till hela skolan
- Initiativ till samarbete med ett lokalt seniorhem e.d. om hämtning av skolmat som blivit över
- Initiativ till bildningsnämnden: "Vi vill ha större biologisk mångfald på skolgården" eller "Vi vill ha förnybar energi i skolan" e.d.
- En pjäs som uppförs för de andra skolorna i området
- Om slutresultatet är en konkret förbättring, såsom odlingslådor, kan man samla in pengar för detta genom en ansökan om understöd (för anskaffning av

byggmaterial, mylla, frön och arbetsredskap); lådorna kan byggas till exempel på slöjdlektionerna

- En ny kommunikationskanal för elevernas idéer, feedback och åsikter om hur diskussionen kan fortsättas och utvecklas; till exempel i bild- eller videoform, eller något annat sätt som eleverna gillar och har lätt för

FILER SOM SKA LADDAS NER

Barn och unga som sporrare av hållbarhetsarbete -materialsidan innehåller följande material som kan skrivas ut:

- Affischmall
- Elevernas diplom

